

Nowe miasta na Mazowszu

Autor: fot. Urszula Sabak

Od 1 stycznia na Mazowszu mamy 11 miast więcej.

Niektóre miasta, tak jak Siennica w powiecie mińskim, na obchody odzyskania praw miejskich zapraszają w ten weekend, w święto Trzech Króli. Inne świętowały to wydarzenie już w sylwestra.

Nowe miasta dołączyły do grona czterech miejscowości (Latowicza, Bodzanowa, Jadowa i Jastrzębia), które już w ubiegłym roku zaczęły nowy okres w historii swojego istnienia.

Są to w powiecie mińskim – **Siennica** i **Dobre**, w lipskim – **Ciepielów** i **Sienno**, kozienickim – **Głowaczów** i **Magnuszew**, przysuskim – **Gielniów** i **Odrzywół**, garwolińskim – **Maciejowice**, otwockim – **Osieck**, radomskim – **Przytyk**.

Wszystkie te miejscowości (oprócz Dobrego) utraciły prawa miejskie w wyniku represji po powstaniu styczniowym w 1870 r. Łączy je też przybliżony okres rozwoju i nadania praw miejskich, czyli XIV lub XV w.

Kilka ciekawostek

- Najstarsza wzmianka o **Siennicy** - grodzie bartników - pochodzi z dokumentu z 1220 r., w którym Konrad Mazowiecki dokonuje z zakonem Norbertanek zamiany swoich ziem na m.in. Siennicę. W Siennicy znajdował się też najstarszy na Mazowszu ośrodek kształcenia nauczycieli. Seminarium nauczycielskie mieściło się w murach dawnego klasztoru oo. reformatów.
- **Dobre** znalazło się na szlaku handlowym, łączącym Wilno z Wrocławiem. Dobre było także ośrodkiem eksploatacji rud darniowych, co miało duży wpływ na rozwój handlu wyrobami z żelaza. O eksploatacji materiału na terenie mówią też nazwy okolicznych miejscowości: Rudzienko, Ruda Pniewnik, Rudno. Dobre – jako jedyne z tych 11 miast – utraciło prawa miejskie w 1852 r. na skutek zubożenia miasta. Dochody nie starczały na opłacanie administracji miejskiej. Dobre

liczyło wtedy blisko 400 mieszkańców.

- **Ciepielów** był niegdyś ważnym ośrodkiem handlowym. Jako miasto przez krótki czas nazywał się Grzymałów nad Iłżanką. Niektórzy kojarzą też Ciepielów z ruinami synagogi zbudowanej w 1887 r. Podczas II wojny światowej hitlerowcy zdewastowali synagogę i urządzili w niej magazyn. W budynku synagogi znajdował się magazyn gminnej spółdzielni. Dziś popada ona w ruinę.
- Z **Sienna** pochodzili wybitni członkowie rodu Oleśnickich herbu Dębno, m.in. biskup krakowski kardynał Zbigniew Oleśnicki oraz arcybiskup gnieźnieński Jakub z Sienna. Zamek Oleśnickich wznosił się we wschodniej części miasta, jego pozostałością jest tzw. Kopiec. W Siennie przy murowanym kościele zbudowanym w XV w. powstał klasztor paulinów.
- **Głowaczów** leży nad rzeką Radomką na trasie między Warką a Kozienicami, otaczają go Puszcze Kozienicka i Stromecka. Na początku XX w. prowadzone były prace archeologiczne m.in. „Na Trawce” koło młyna, które ujawniły pozostałości po pogańskim cmentarzysku (kultura Przeworska) z I i II w. p.n.e.
- Nazwa miejscowości **Magnuszew** pochodzi od imienia „Magnus”, które nosił w XII w. komes mazowiecki, założyciel miejscowości. Magnuszew tracił prawa miejskie dwa razy. Po raz pierwszy w 1576 r. kiedy został zdegradowany do rangi wsi po serii pożarów drewnianej zabudowy. Prawa miejskie odzyskał w 1776 r., ale stracił je ponownie w 1870 r. po powstaniu styczniowym.
- To właśnie z **Gielniowa** pochodzi polski poeta-pieśniarz średniowieczny, kaznodzieja, bernardyn, błogosławiony kościoła katolickiego, znany w literaturze jako Władysław z Gielniowa.
- Zgodę na założenie miasta **Odrzywół** wydał król Władysław II Jagiełło za umożliwienie przeprawy wojskom polskim podążającym pod Grunwald przez Wisłę. Przeprawę umożliwił most pontonowy. W tych czasach był to pierwszy tego typu sposób przeprawy w Polsce.
- **Maciejowice** – to tutaj 10 października 1794 r. rozegrała się bitwa pomiędzy wojskami polskimi dowodzonymi przez gen. Tadeusza Kościuszkę (naczelnika insurekcji) a wojskami rosyjskimi pod dowództwem gen. Fiodora Denisowa i Iwana Fersena. Zakończyła się klęską wojsk powstańczych. Bitwę pod Maciejowicami upamiętniają pomniki i pamiątkowe głązy m.in. pod pałacem w Podzamczu czy przy szkole w Maciejowicach. W ratuszu znajduje się także Muzeum im. Tadeusza Kościuszki.
- **Osieck** jest miejscowością o średniowiecznym rodowodzie. Nazwa miejscowości znaczy „leśny zasiek na drodze”, „warownia leśna zbudowana z powiązanych ze sobą pni drzewnych”. Był to gród obronny strzegący leśnego traktu, który wraz z rozwijającym się podgrodzem dał początek osadzie. W 1919 r. w pobliżu Osiecka odkryto cmentarzysko datowane na I–III w.n.e. przebadane w latach 1923–1926. Już w XII w. Osieck stał się siedzibą parafii, a w XIII w. mógł mieć prawa miejskie, lecz pierwsze znane dokumenty, które potwierdzają nadanie praw miejskich są z 1558 r. W latach dwudziestych XVII w. w zamku osieckim kilkakrotnie przebywał król Zygmunt III Waza, chroniąc się przed zarazą wraz z rodziną i dworem.
- **Przytyk** pępkiem Europy? – taką nazwę nosi skrzyżowanie dwóch szlaków handlowych (Traktu Mazowieckiego Warszawa – Kraków z Traktem Wielkopolskim Lublin – Poznań), na którym leży ta miejscowość. Przytyk od początku należał do rodziny Podlódowskich, z której pochodziła Dorota Podlódowska, żona Jana Kochanowskiego. Po ich ślubie miejscowość stała się własnością rodową Kochanowskich.

UWAGA

Informacje opublikowane przed 1 stycznia 2021 r. dostępne są na stronie archiwum.mazovia.pl